

EIROPAS CENTRĀLĀ BANKA

EIROPAS CENTRĀLĀ BANKA

EIROPAS CENTRĀLĀS BANKAS ATZINUMS

(2011. gada 17. marts)

par projektu Eiropadomes lēmumam, ar ko Līguma par Eiropas Savienības darbību 136. pantu groza attiecībā uz stabilitātes mehānismu dalībvalstīm, kuru naudas vienība ir euro

(CON/2011/24)

(2011/C 140/05)

Ievads un juridiskais pamats

Eiropas Centrālā banka (ECB) 2011. gada 10. janvārī saņēma Eiropadomes lūgumu sniegt atzinumu par projektu Eiropadomes lēmumam, ar ko Līguma par Eiropas Savienības darbību 136. pantu groza attiecībā uz stabilitātes mehānismu dalībvalstīm, kuru naudas vienība ir euro ⁽¹⁾ (turpmāk – “lēmuma projekts”).

ECB kompetence sniegt atzinumu pamatojas uz Līguma par Eiropas Savienību 48. panta 6. punktu. ECB Padome šo atzinumu ir pieņēmusi saskaņā ar Eiropas Centrālās bankas Reglamenta 17.5. panta pirmo teikumu.

Vispārīgi apsvērumi

1. Pastiprināta fiskālā un makroekonomikas uzraudzība ir piemērots instruments, lai monetārajā savienībā mazinātu tik lielu un nopietnu valsts parāda krīžu risku, kādas nesenā pagātnē pieredzējusi Eiropas Savienība. Šajā sakarā ECB aicinājusi īstenot “kvantu lēcienu” ekonomikas un monetārās savienības (EMS) ekonomikas pārvaldībā, kā rezultātā tiktu izveidota ciešāka ekonomikas savienība, kas ir atbilstoša ekonomikas integrācijas un savstarpējās atkarības pakāpei, ko jau sasniegušas dalībvalstis, kuru valūta ir euro. Savus priekšlikumus šādam “kvantu lēcienam” ECB puda 2010. gada 10. jūnija paziņojumā “Ekonomikas pārvaldības nostiprināšana euro zonā”, un konkrētus juridiskus ieteikumus tā šajā sakarā sniegusi ECB 2011. gada 16. februāra Atzinumā CON/2011/13 par ekonomikas pārvaldības reformu Eiropas Savienībā ⁽²⁾.
2. Tā kā valsts parāda krīžu risks turpina būt aktuāls pat šādas pastiprinātas fiskālās un makroekonomikas uzraudzības ietvaros, un lai nodrošinātu visas euro zonas stabilitāti, ir vēlams izveidot pastāvīgu krīžu pārvaldības sistēmu, kas kā “pēdējais līdzeklis” var sniegt pagaidu finansiālu atbalstu dalībvalstīm, kuru valūta ir euro un kurām ir apgrūtināta piekļuve finansējumam tirgū. Šādi sistēmai jābūt izveidotai tā, lai tiktu samazināts morālais kaitējums un pastiprināta iniciatīva jau pirms tam veikt fiskālās un makroekonomikas korekcijas.
3. Nesenā pagātnē dalībvalstis, kuru valūta ir euro, uzsvērušas savu apņemšanos veikt pasākumus euro zonas stabilitātes nodrošināšanai, kā arī šajā nolūkā organizējušas divpusējo aizdevumu kopumu Grieķijas Republikai un izveidojušas *European Financial Stability Facility* (EFSF), kas ir euro zonas starpvaldību pagaidu mehānisms, lai sniegtu palīdzību grūtībās nonākušām dalībvalstīm. EFSF pastāv paralēli Eiropas

⁽¹⁾ Sk. 2010. gada 16.–17. decembra Eiropadomes secinājumus.

⁽²⁾ Oficiālajā Vēstnesī vēl nav publicēts. Sk. arī ECB prezidenta ievadvārdus pēc ECB Padomes 2010. gada 4. novembra sanāksmes.

Savienības Eiropas Finanšu stabilizācijas mehānismam (EFSM), un tāpat kā uz aizdevumu kopumu Grieķijas Republikai uz tā finansējumu attiecas stingri nosacījumi, par kuriem vienojas dalībvalsts, kurai nepieciešama palīdzība, un Eiropas Komisija, kas rīkojas dalībvalstu, kuru valūta ir euro, vārdā, sazinoties ar ECB, un Starptautiskais Valūtas fonds, un šo finansējumu jāapstiprina dalībvalstīm, kuras sniedz palīdzību un kuru valūta ir euro.

4. Ņemot vērā iepriekš minēto un atkārtojot savu uzaicinājumu turpināt stiprināt fiskālo un makroekonomikas uzraudzību saskaņā ar Atzinumu CON/2011/13, ECB atzinīgi vērtē lēmuma projektu. Pēc tam, kad lēmuma projektu apstiprinās visas dalībvalstis, Līgumā par Eiropas Savienības darbību (LESD) būs jauns 136. panta 3. punkts. Saskaņā ar to dalībvalstis, kuru valūta ir euro, izveidos pastāvīgu mehānismu, ko sauks par Eiropas Stabilizācijas mehānismu (ESM) ⁽¹⁾. ESM aktivizēs, ja tas būs nepieciešams visas euro zonas stabilitātes nodrošināšanai, un pagaidu finanšu palīdzību saskaņā ar šo mehānismu varēs piešķirt tikai ievērojot stingrus nosacījumus. ESM aizstās pašreizējos pagaidu mehānismus – EFSM un EFSF, kas būs spēkā līdz 2013. gada jūnijam vai līdz dienai, kurā beigušās to darbības.
5. Turklāt pat pirms tā stāšanās spēkā LESD jaunā 136. panta 3. punkta teksts palīdz izskaidrot un tādējādi apstiprina LESD 125. panta piemērošanas jomu attiecībā uz visas euro zonas finanšu stabilitātes nodrošināšanu, t. i. pagaidu finanšu palīdzības aktivizēšana principā atbilst LESD 125. pantam ar nosacījumu, ka tā ir neaizstājama šādai stabilitātes nodrošināšanai un pakļauta stingriem nosacījumiem. Jaunais LESD 136. panta 3. punkts nepaplašina Savienības kompetenci.
6. Tiek veikti sagatavošanās darbi ESM precīzas uzbūves izstrādāšanai. Ir četras īpašības, kas uzlabos ESM efektivitāti un veicinās tā darbību: a) to izveido ar Līguma palīdzību saskaņā ar starptautiskajām publiskajām tiesībām un to pastiprina dalībvalstis, kuru valūta ir euro, nacionālos tiesību aktus saskaņojot ar Līguma noteikumiem; b) lēmumu pieņemšanas noteikumiem ESM priekšroka jādod efektivitātei, piem., nosakot, ka ESM aktivizē, vienojoties dalībvalstīm, kuru valūta ir euro; c) saskaņā ar Līgumiem ESM jāparedz tiesības izmantot piemērotu instrumentu klāstu, lai tas varētu efektīvi cīnīties pret kaitējuma izplatīšanos akūtas tirgus nestabilitātes situācijās; un d) ESM jāievēro uzmanīgas un drošas finanšu pārvaldības principi, un uz to jāattiecas ārējo un iekšējo revidentu pārbaudēm.
7. Papildus šīm četrām īpašībām pastāv fundamentāla nepieciešamība ESM nodrošināt pret morālo kaitējumu, kas raksturīgs visiem krīžu pārvaldības mehānismiem. Tādi līdzekļi kā SVF iesaistīšanās parāda ilgtspējas analīzē, programmu sarunās un finansēšanā, noteikumi, kas atbilst SVF praksei, un regulāra un stingra uzraudzība attiecībā uz to, vai palīdzības saņēmējas dalībvalstis ievēro fiskālo un makroekonomikas korekciju programmu, no kuriem ir atkarīga finanšu palīdzība, ir neaizstājami, lai nodrošinātu spēcīgu un ilgstošu iniciatīvu drošai fiskālajai un makroekonomikas politikai dalībvalstīs, kuru valūta ir euro. Turklāt šādi drošības līdzekļi atbalsta iepriekš minētās pastiprinātās Savienības fiskālās un makroekonomikas uzraudzības sistēmas efektivitāti.
8. Lēmuma projekta būtisks elements ir tas, ka lēmuma projekts paredz starpvaldību mehānismu Savienības mehānisma vietā. ECB atbalsta Savienības mehānisma izmantošanu un atzinīgi vērtētu to, ka, iegūstot pieredzi, ESM pēc zināma laika kļūtu par Savienības mehānismu. Pagaidām ECB aicina Savienības iestādēm piešķirt būtisku lomu to apstākļu izvērtēšanā, kas rosina ESM aktivizēšanu, kā arī finanšu palīdzības nosacījumu noteikšanā, ņemot vērā Savienības iestāžu speciālās zināšanas un īpašo uzmanību, ko tās pievērš Savienības kopējām interesēm.
9. Attiecībā uz ECB un Eurosistēmas lomu jānorāda, ka, lai gan saskaņā ar Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas centrālās bankas Statūtu (turpmāk – "ECBS Statūti") 21.2. pantu ECB var būt ESM fiskālais aģents tāpat, kā tā ir Savienības vidēja termiņa finansiālas palīdzības mehānisma ⁽²⁾, EFSM un EFSF fiskālais aģents, LESD 123. pants neļauj ESM kļūt par Eurosistēmas darījuma partneri

⁽¹⁾ Sk. Eurogrupas 2010. gada 28. novembra paziņojumu.

⁽²⁾ Sk. 1. punkta otro daļu ECB 2009. gada 20. aprīļa Atzinumā CON/2009/37 par priekšlikumu Padomes regulai, ar kuru groza Padomes Regulu (EK) Nr. 332/2002, ar ko izveido vidēja termiņa finansiālas palīdzības mehānismu attiecībā uz dalībvalstu maksājumu bilancēm (OV C 106, 8.5.2009., 1. lpp).

saskaņā ar ECBS Statūtu 18. pantu. Attiecībā uz šo elementu ECB atgādina, ka monetārās finansēšanas aizliegums LESD 123. pantā ir viens no EMS juridiskās uzbūves pamatakmeņiem ⁽¹⁾ gan dalībvalstu fiskālās disciplīnas dēļ, gan tāpēc, lai nodrošinātu vienotas monetārās politikas integritāti, kā arī ECB un Eurosistēmas neatkarību.

10. ECB aicina dalībvalstis lēmuma projektu apstiprināt ātri, lai tas varētu stāties spēkā tajā paredzētajā dienā, t. i. 2013. gada 1. janvārī.
11. ECB iesaka lēmuma projektu grozīt vienā juridiskās tehnikas jautājumā. Konkrēts redakcionāls priekšlikums kopā ar paskaidrojumu ir izklāstīts pielikumā.

Frankfurtē pie Mainas, 2011. gada 17. martā

ECB prezidents
Jean-Claude TRICHET

⁽¹⁾ Sk. ECB 2010. gada maija Konverģences ziņojuma 24. lpp.

PIELIKUMS

Redakcionāls priekšlikums

Eiropadomes ierosinātais teksts	ECB ierosinātais grozījums ⁽¹⁾
Grozījums	
2. panta otrā daļa	
“Šis lēmums stājas spēkā 2013. gada 1. janvārī, ja ir saņemti visi šā panta pirmajā daļā minētie paziņojumi ...”	“ Šis lēmums Šis lēmuma 1. pants stājas spēkā 2013. gada 1. janvārī, ja ir saņemti visi šā panta pirmajā daļā minētie paziņojumi ...”

Paskaidrojums

Saskaņā ar ES līguma 48. panta 6. punktu tikai lēmumam projekta 1. pants stāsies spēkā 2013. gada 1. janvārī, ja līdz šai dienai būs pabeigts apstiprināšanas process dalībvalstīs, vai vēlākā dienā, kad būs pabeigts apstiprināšanas process. Lēmuma projekta 2. pants, kas attiecas uz dalībvalstu pienākumu paziņot par attiecīgā nacionālā apstiprināšanas procesa pabeigšanu, tāpat kā pats lēmuma projekts stāsies spēkā saskaņā ar LESD 297. panta 2. punkta otro daļu (t. i. 20. dienā pēc lēmuma publicēšanas Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī, ja vien spēkā stāšanās diena nav norādīta lēmuma projektā), jo ES līguma 48. panta 6. punktā nav atsauces uz šī konkrētā paziņošanas pienākuma spēkā stāšanos.

⁽¹⁾ Teksts treknrakstā ir tā daļa, kuru ECB ierosina iekļaut kā jaunu tekstu.